

ban publikált közgazdasági könyvtér (5,1 millió könyv) egyharmada, a folyóiratok 27%-a, a mikrokiadványok 18%-a, az újságok 19%-a van az ő tulajdonukban. Közülük néhányan országos feladatkörű szakkönyvtárként központi feladatokat is ellátnak szakterületükön. Egymással szoros együttműködésben dolgoznak; például 1972 óta évente megrendezett találkozókra közösen vitatják meg az együttműködés további lehetőségeit és formáit. Ennek eredményeképpen többek között a Norvég Közgazdasági Főiskola Könyvtára szerkeszti a nemzetközi gazdasági és üzleti folyóiratok tartalomjegyzékeiből összeállított kiadványt. Ugyancsak kooperációban adják ki a skandináv könyvtárakban található szürke irodalom jegyzékét is.

Gazdasági-üzleti információs adatbázisok

Napjainkban a könyvtárak közötti együttműködés a számítógépes projektek megvalósítására irányul. Az egyik ilyen nagy vállalkozás a SCANP (*Scandinavian Periodicals Index in Economic and Business*), amelyben öt város könyvtárai vesznek részt. A közös teaurusz kidolgozása és az egységes katalogizálás bevezetése után 1978-ban az adatbázis mind online, mind nyomtatott formában elérhetővé vált. Lekérdezhető a DIANE EURONET és az amerikai TYMET rendszeren keresztül is. Az adatbázis 27 500 tételt tartalmaz (1989-es adat), finn és angol nyelven kereshető. Indexelői két évente ülnek össze, hogy megbeszéljék a teauruszsal kapcsolatban felmerülő problémákat, és közös megoldást találjanak rájuk.

A másik jelentős adatbázis 1980 óta létezik, és BILD (*Bibliographic Index of Library Documents*) néven ismeretes. Anyaga főleg a HSE (Helsinki School of Economics) állománygyarapításából ered, de 1983-tól több más finn könyvtár is a hálózat

tagjává vált. A résztvevők az ETO-t alkalmazzák, és az AACR2 katalogizálási szabályzatot követik. A BILD programcsomag szerzeményezési, katalogizálási, költségvetés-ellenőrző, kölcsönző és folyóirat-kezelő modulot tartalmaz.

A fenti adatbázisok mellett további projektek is jelzik a könyvtárak közti jó együttműködést: pl. az IBS (*International Bibliography of the Social Sciences, Economics and Sociology*), a SCIMP (*European Index of Management Periodicals*), a THES (*Theses of Economics and Business in Finland*) adatbázisok, melyek a Finn Közgazdasági Főiskola könyvtárában készülnek HELECON gyűjtőnév alatt. A főiskolának egyébként 29 európai partnere is van a HELECON adatbázisok építésében. A legújabb adatbázis 1988-ban csatlakozott a HELECON-hoz KAUPPIS néven, ez kereskedelmi újságok anyagát tartalmazza, és teljes szövegű keresés lehetőségét kínálja a használóknak.

A gazdaság, az üzlet és a kereskedelem területén publikált kiadványok egy-egy skandináv országot tekintve elenyészőek (pl. Finnországban az összpublikációk 10%-át teszik ki). Ez magyarázza a legutóbbi felmérés eredményét is, amely szerint a gazdasági könyvtárak inkább külföldi (skandináv vagy más nemzetközi) adatbázisokat használnak, a nemzeti adatbankokat pedig az egyetemi könyvtárak veszik igénybe. Fentiek logikus következménye, hogy a skandináv gazdasági-üzleti könyvtárak készen állnak mindenfajta nemzetközi együttműködésre.

/RUOKONEN, K.: Nordic economic and business libraries – functions revisited 10 years later. – *Special Libraries*, 81. köt. 1. sz. 1990. p. 28–34./

(Pál Ilona)

Üzleti információk CD-ROM-on. A Datext-szolgáltatás a Dartmouth Főiskola könyvtárában

A több mint ötezres hallgatói létszámú főiskola közgazdasági karának könyvtára (85 ezer könyv, 2500 időszakos kiadvány, évi 23 ezres kölcsönzési forgalom) 1986 óta (egy kísérleti időszak után) előfizetője minden Datext CD-ROM szolgáltatásnak, amely több mint tízezer amerikai (USA) cégről tartalmaz bibliográfiai, szöveges és számszaki adatokat. A Datext hat online adatbázis információt szervezi (technikai okokból négy) CD-ROM-ra, fogyasztói, ipari, technológiai és szolgáltatási szektorba csoportosítva. Az eredeti adatbázis-tulajdonosokkal megállapodva, az általa "hozzáadott érték" jogán forgalmazza az eredeti információkat.

Az IBM (vagy ezzel kompatibilis), 640 kb-át memóriás, egy hajlékony- és egy merevlemez-meghajtójú (20 Mb), legalább 2.0 DOS-változattal installált

XT/AT gépet CD-ROM meghajtóval (és vezérlőkártyával) kell kiegészíteni. Szükség van még nyomtatóra, és ajánlatos a színes monitor beszerzése, mivel a megjelenítést arra tervezték. A Datext szoftver és újabb kiegészítései hajlékonylemezen érkeznek, s ezeket természetesen áttöltik a winchesterre. A menüvezérelt, felhasználóbarát keresőrendszert az olvasók maguk is használhatják; első alkalommal 3–5 perc alatt elsajátítják a szükséges kezelői tudnivalókat (a rendszer életre hívását, a lemezek cseréjét stb.).

A Datext előnye, hogy rendkívül egyszerűen kezelhető: a felhasználó minimális előkészület után képes keresni, a megtalált, szükségesnek ítélt információkat kinyomtatni, vagy további felhasználásra letölteni. Az "ondisc" keresés bármikor végezhető, rövidebb,

hosszabb kutatásra egyaránt alkalmas, a hosszas böngészés sem kerül plusz költségbe (szemben az online kereséssel, ahol – ráadásul – minden adatbázis sajátos keresési rendszerét is ismerni kell). Az egy keresésre eső költség minden igénybevétellel csökken, a könyvtárosok szívesen ajánlják használatát, és maguk is már minden, cégekre vonatkozó kérdés esetén (amelyet korábban nyomtatott források alapján válaszoltak meg) az igen gyors Datext CD-ROM-okat használják. A nagy gyakorlatú online-használók kombinációs készségét viszont gátolja a menüvezérlés, és az online rendszerek kétségtelen előnye az információk frissebsége. (A Datext havon-

ta újítja fel lemezeit.) Ennek ellensúlyozására a Datext előfizetőinek egy másik szoftvert is nyújt, amely azonos menüvezérléssel a Dow Jones News Retrieval online adatbázist teszi elérhetővé.

A CD-ROM nem az online adatbázisok helyettesítője, hanem egy merőben új információs médium, melynek minden előnye kiaknázható gondos felkészüléssel.

/FRIES, J.–BROWN, J: *Business Information on CD-ROM: the Datext service at Dartmouth College, New Hampshire.* = *Program*, 21. köt. 1. sz. 1987. p. 1–12./

(Mohor Jenő)

Üzleti információs hálózat létrehozása Portugáliában

Portugália késői (1945 utáni) iparosodása miatt üzleti (gazdasági, ipari) információs rendszere is sokáig fejletlen volt. A 80-as évek második felében a *Centre for Technological Development and Organisation* (CEDINTEC = Műszaki Fejlesztési és Szervezési Központ) programot készített az üzleti információs rendszer kialakítására. Két *nemzeti* (Lisszabon és Oporto székhellyel) és négy *regionális* (nagyvárosokba helyezett) *központot* hoztak létre, két-két fős személyzettel. Felszerelésük: személyi számítógép, modem, telefax, kisebb referenzkönyvtár, s létrehozták a két hazai és több külföldi adatbázishoz való online kapcsolatot is.

Sürgős feladat volt az *információs igények feltérképezése és a szakemberek kiképzése*. A hazai illetékes intézményeken kívül az oktatásban részt vettek a Sheffieldi Egyetem információtudományi tanszékének munkatársai is. 1987–88-ban, majd 1988–89-ben szervezték meg a speciális tematikájú tanfolyamokat. A hallgatók hosszabb online keresési gyakorlatot is végezhettek; több nagy információforgalmazó e célra ingyenes jelszót biztosított adatbázisaihoz. A hallgatók az oktatási program keretében

feltérképezték az ország vállalatait és azok különféle szervezeteit. Az így létrejött adattárban a kormányzati szervek, az egyetemi, a kutató- és kísérleti intézmények, az ipari és kereskedelmi társulások, a vezető szakemberek, a fontos projektek, az ipari beruházási lehetőségek szerepelnek. Jegyzékbe foglalták a műszaki, kereskedelmi kiadványokat és híradókat is.

A hat központ három évig állami támogatásban részesül, később szolgáltatásaik bevételeiből önfenntartóvá válnak. A tájékoztatói rendszer élő kapcsolatban áll a felhasználókkal, szolgáltatásaikat az egyes központok saját bázisintézményük profiljától és igényeitől függően alakítják ki.

A kibontakozó tájékoztatói rendszer – reményeik szerint – elősegíti az ország iparának fejlődését, a gazdasági élet kibontakozását.

/RAMALHO CORREIA, A. M.–BARRULAS, M. J.–EDMONDS, D.: *Business Information in Portugal – a developing network.* = *Business Information Review*, 6. köt. 1. sz. p. 29–34./

(Gál Andorné)

A kelet-európai üzleti információ

„A kelet-európai üzleti információhoz való hozzáférés megteremtése valószínűleg a legnagyobb kihívás, amellyel a gazdasági kutatóknak szembe kell nézniük.” A nyugat-európai rendszerek egyesítésének problémái eltöprelnek e mellett a feladat mellett, bár még az IMF-nek is nehézségei támadnak időnként az olyan alapadatok megszerzésében, mint amilyenek pl. a fizetési mérlegek.

A „kelet-európai helyzet” okai a központosított gazdasági szerkezetben, az eltűzött titkossági előírásokban, a technikai fejletlenségben, a szegénységben és a piac hiányában, a változások lassúságában és

az ott honos nyelvek elszigeteltségében keresendők. E térségből az üzleti információt, a regionális és az országosat egyaránt, elsősorban nyugati kiadványokból (1. táblázat)* és adatbázisokból (2. táblázat) lehet megszerezni. A keleti források alig használhatók, mert többnyire anyanyelven készülnek, megbízhatatlanok az adataik, rendszertelenek stb.

A kelet-európai gazdaság jelenleg a nagyon kockázatos területek közé tartozik, s a piacgazdaságra való

* Az eredeti cikk az egyes kelet-európai országokra vonatkozó keleti és nyugati kiadványokat is felsorolja. – A szerk.